

MUZEUM
SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ
W KRAKOWIE

MOCAK

MUSEUM
OF CONTEMPORARY ART
IN KRAKÓW

Annette Kelm Tomy, przemówcie Speak, Volumes

7.3–14.6.2026

Annette Kelm
Helene Stöcker, *Liebe*, 1927
Verlag der Neuen Generation, Berlin-Nikolassee,
Einbandgestaltung, John Heartfield, 2019
Z cyklu *Die Bücher*
Courtesy the artist and Esther Schipper, Berlin/Paris/Seoul

Annette Kelm

Tomy, przemówcie

7.3.2026–14.6.2026

Osoby kuratorskie: Krzysztof Pijarski, Anna Voswinckel

Miejsce: Galeria Alfa i Biblioteka Mieczysława Porębskiego

Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie MOCaK i Miesiąc Fotografii w Krakowie prezentują pierwszą indywidualną wystawę Annette Kelm w Polsce. Na ekspozycji znajdują się prace z dwóch cykli: *Die Bücher* oraz *Travertinsäulen Recyclingpark Neckartal*. Wystawa jest prezentowana w przestrzeniach Galerii Alfa oraz w Bibliotece Mieczysława Porębskiego i jest pierwszą odsłoną programu głównego 23. edycji festiwalu.

W swoim cyklu zdjęć *Die Bücher* Annette Kelm przedstawia okładki około 100 tomów – pierwszych lub wczesnych wydań książek, które zostały zdelegalizowane, wpisane na czarną listę, a – w niektórych przypadkach – także publicznie spalone przez reżim nazistowski w latach 1933–1945. „Akcja przeciwko nieniemieckiemu duchowi”, zorganizowana przez Niemiecki Związek Studentów, która punkt kulminacyjny osiągnęła podczas głośnego spalania książek na Placu Operowym (dziś Plac Bebeła), jest często postrzegana jako symbol ogólnokrajowej kampanii, zainicjowanej przez NSDAP i wspieranej przez organizacje takie jak SA czy Hitlerjugend. Palenie książek miało na celu zlikwidowanie intelektualnego pluralizmu kultury Niemiec czasu Republiki Weimarskiej. Biblioteki i wydawcy otrzymywali instrukcje nakazujące im usunąć zdelegalizowane książki z katalogów, czytelni i półek. Także w Polsce w czasie okupacji biblioteki były systematycznie niszczone jako repozytoria wiedzy i ośrodki polskiej tożsamości.

Każda z książek przedstawiona jest przez Kelm z przodu, na neutralnym białym tle, oświetlona równomiernie. Każda rzuca delikatny cień. Na tych – można by rzec – portretach okładka staje się twarzą, książka – personą, ucieleśniając autora, projektanta grafika i treść publikacji. Książki stają się wyjątkowo obecne, choć nie do końca dostępne – ich wnętrza pozostaje poza naszym zasięgiem. To, co udaje się osiągnąć Kelm, ma podwójne dno: z jednej strony przywraca widzialność autorom i projektantom, którzy zostali brutalnie wykluczeni z życia i których książki oraz prace wymazano z bibliotek, księgarń i świadomości zbiorowej. Tym sposobem jej prace budują obraz przeciwstawny narracji wizualnej stworzonej przez oprawców. Z drugiej strony artystka zastanawia się nad statusem książki i fotografii jako obiektów – jak ich reprezentacja, forma, obecność i materialność oddziałują w polu pamięci, utraty i ocalenia.

W tym kontekście Annette Kelm zaprasza nas do spojrzenia na książki jako obiekty szczególnej kategorii. Obiekty nasycone sprawczością, które potrafią przenosić idee przez pokolenia i kataklizmy. Jako opracione przygodne wyimki z całej ludzkiej wiedzy okładki zapraszają do dyskusji, wywołują miłość, prowokują nienawiść, gubią się, po czym znów odnajdują – ze wszelkiego rodzaju opóźnieniami. Postrzegana w takim świetle praca Kelm nie jest o wymazywaniu i zapomnieniu, ale raczej o odporności i przetrwaniu. Ale także o nierozzerwalnej więzi między tym, co psychiczne, i tym, co niepsychiczne, między ludzką pamięcią i jej uzupełnieniami, w książkach, obiektach czy przepływach.

Jesteśmy świadkami końca ery Gutenberga – okresu, gdy druk pozostawał dominującą formą powielania tekstu, dzięki której myśl mogła przeżyć jednostkowy psychiczny byt, przetrwać śmierć. Choć los rękopisów z Timbuktu, które uległy zniszczeniu w 2013 roku, pokazuje, że palenie książek nie należy już tylko do przeszłości, we współczesnej kulturze cyfrowej – kiedy przepływy danych przesłaniają obiekty materialne – idee nie ulegają unicestwieniu w wyniku usunięcia, ale głównie przez sparaliżowanie użytkownika. Idee są tłumione nie gestem uciszenia, ale przez modulację algorytmiczną, oślepiającą (nad)produkcję treści. Inwigilacja nie znika, tylko staje się bronią, by napędzać reaktywną machinę rozproszenia i nadmiaru, obejmującą także takie zjawiska jak AI slop. Biblioteka Annette Kelm przypomina, że myśli i idee – aby mogły się rozwijać i nie zostały zagłuszone przez wszechogarniający szum – potrzebują medium, jakiejś podpory czy oprawy.

Annette Kelm wie, że nie tylko książki potrafią przemówić i przechowywać idee. Jej cykl *Travertinsäulen Recyclingpark Neckartal* składa się ze zdjęć, które przedstawiają rząd kolumn z trawertynu ukryty na przedmieściach Stuttgartu, między budynkiem, który dziś pełni funkcję zakładu recyklingu, a elektrownią przetwarzającą odpady. Kolumny zostały zamówione w 1936 roku przez miasto Berlin w kamieniołomie Lauster w Stuttgarcie i miały stać się częścią pomnika na cześć włoskiego dyktatora Benito Mussoliniego. Monument miał stanąć na Placu Adolfa Hitlera (dzisiaj Plac Theodora Heussa), jako część zaprojektowanej przez Alberta Speera stolicy Rzeszy – Germanii. Ponieważ wojna potoczyła się inaczej, niż zakładali naziści, kolumn nigdy nie odebrano. Po wojnie Lauster odkupił kolumny od miasta Berlin i umieścił je przed kamieniołomem jako reklamę. Czternaście 15-metrowych kolumn wciąż stoi w tym samym miejscu, otoczonych przez postmodernistyczną architekturę spalarni śmieci. Robiąc zdjęcia kolumnom w ich otoczeniu, Kelm pozwala tym „zabytkom” uwolnić idee, które zostały w nie wpisane prawie 100 lat wcześniej.

Twórczość Kelm zaprasza nas do tego, aby podejść do kultury materialnej inaczej – aby przyjrzeć się temu, w jaki sposób książka, jako obiekt, staje się nośnikiem pamięci zbiorowej, portalem do zapomnianego lub wyciszonego dyskursu. Fotografując te książki jako przedmioty, czyniąc z nich obrazy, artystka zadaje pytania o to, jak patrzymy, jak pamiętamy i jak te obiekty pośredniczą między obecnością i nieobecnością. Mowa o rytmie, czasem wprawiającym w euforyczny nastrój, jednak często złowieszczy, jakby pochodzącym z mocnych akordów trawertynowych kolumn – ostatecznie nie zawsze udaje się przetrwać tym ideom, na które byśmy liczyli.

Co ciekawe, ten nacisk na obiekty pochodzące z masowej produkcji i pełniące funkcję nośników życia wewnętrznego, idei czy przetrwania powtarza pytanie, które dawno temu zadała Susan Sontag, rozmyślając o nadprodukcji obrazów, stanowiącej siłę całkowicie pochłaniającą nasze poczucie rzeczywistości i dostęp do doświadczenia. Podobnie jak inni autorzy jej czasów, była świadoma podwójnej roli fotografii w zindustrializowanym społeczeństwie – fotografii funkcjonującej jako widowisko oraz jako narzędzie inwigilacji, sterowane kapitalistyczną ideą konsumpcji. Patrząc z tej perspektywy, cykl *Die Bücher* pozostawia nas z kluczowymi pytaniami – jak patrzeć, nie wykluczając, jak pamiętać, jednocześnie nie odwracając wzroku? Jak zachować pluralizm, jednocześnie skupiając się na tym, co najważniejsze? Projekt Annette Kelm stanowi modelowy przykład takiego pluralizmu – jest równie cenny, co kruchy. Wskazuje na coś, co warto otoczyć troską.

Annette Kelm

Alexandra Kollontay, *Wege der Liebe. Drei Erzählungen: Die Liebe in drei Generationen, Schwestern, Wassilissa Maligyna*, 1925

Malik-Verlag A.-G. Berlin, Autorisierte Übertragung aus dem Russischen von Etta Federn-Kohlhaas, Einbandgestaltung John Heartfield, 2021

W 1925 roku wydawnictwo Malik opublikowało dwa opowiadania i nowelę Alexandry Kollontay pod tytułem *Wege der Liebe* (*Drogi miłości*). Akcja utworów osadzona jest w okresie rewolucji październikowej i ukazuje zmiany społeczne poprzez indywidualne postawy bohaterów. Kollontay była propagatorką tez feministycznych, zajmowała się między innymi kwestią ochrony prawnej dla matek oczekujących dziecka i karmiących, domagała się równouprawnienia płci i zakończenia dominacji mężczyzn.

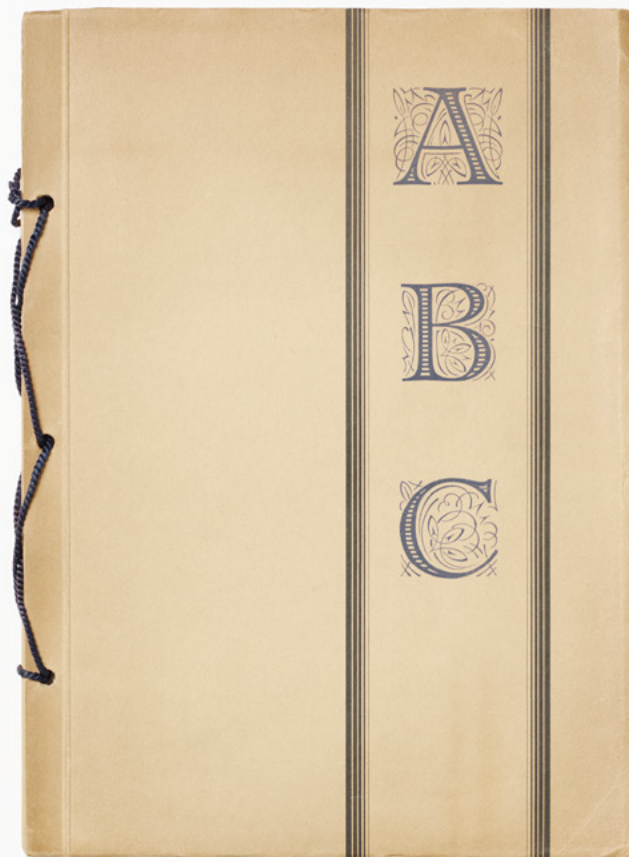
Okładka *Oficjalnego poematu dydaktycznego Wydziału Filozoficznego Stołecznego-Państwowego Uniwersytetu w Muri* (Gerhard Scholem, Walter Benjamin). Utwór ten był sercem Uniwersytetu w Muri – fikcyjnej instytucji powołanej przez przyjaciół podczas studiów w Bernie jako wyraz buntu przeciwko brakowi intelektualnej stymulacji na uczelni. Poemat został wręczony w grudniu 1927 roku Jego Magnificencji Walterowi Benjaminowi, Rektorowi Uniwersytetu w Muri, przez Gerharda Scholema, autora poematu i „inicjatora religijno-filozoficznego seminarium”, w formie druku prywatnego.

Annette Kelm

Gerhard Scholem, Amtliches Lehrgedicht der Philosophischen Fakultät der Haupt- und Staats-Universität Muri. Pedell des religionsphilosophischen Seminars, Seiner Magnificenz Walter Benjamin, Rektor der Universität Muri, damals wie heute gewidmet zum 5. Dezember 1927 vom Verfasser, 1928

Zweite umgearbeitete und den letzten approbierten Errungenschaften der Philosophie entsprechenden Ausgabe, Verlag der Universität Muri (fiktiver Verlag; tatsächlich: Satz und Druck von Arthur Scholem, Berlin)

Courtesy the artist and Esther Schipper, Berlin/Paris/Seoul

Unreal Estate – 23. Miesiąc Fotografii w Krakowie

Wystawa będzie zapowiedzią i pierwszą z odsłon programu głównego 23. biennale Miesiąc Fotografii w Krakowie, który odbędzie się w dniach 14.5–14.6.2026 roku pod hasłem *Unreal Estate*. W centrum najbliższej edycji festiwalu znajdzie się Europa Środkowa i szczególny charakter relacji polsko-niemieckich w czasach próby dla narracji o pojednaniu, kryzysu zaufania i powrotu narodowych egoizmów. Obok programu głównego obejmującego trzy problemowe wystawy w Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK w Krakowie, Galerii Bunkier Sztuki i Galerii Pałacu Potockich, na festiwal złożą się między innymi wystawy pokonkursowe Sekcji ShowOFF oraz projekty młodych osób artystycznych w ramach Sekcji FRINGE.

Miesiąc Fotografii w Krakowie jest międzynarodowym festiwalem fotograficznym organizowanym przez Fundację Sztuk Wizualnych we współpracy z czołowymi krakowskimi i międzynarodowymi instytucjami kulturalnymi, którego ambicją jest prezentowanie fotografii w jej aktualnych – społecznych, politycznych i historycznych – kontekstach.

Annette Kelm w bibliotece
Mieczysława Porębskiego,
MOCAK, marzec 2026,
fot. Justyna Krzyśków

Annette Kelm – artystka urodzona się w 1975 roku w Stuttgarcie w Niemczech. Mieszka i pracuje w Berlinie. Studiowała w Hochschule für bildende Künste w Hamburgu. Otrzymała liczne nagrody i wyróżnienia, w tym Camera Austria Prize (2015), Preis der Nationalgalerie – Nagrodę Publiczności (2009) oraz Art Cologne Prize for Young Artists (2005). Fotograficzny dorobek Annette Kelm opiera się na unikatowym spojrzeniu na społeczno-kulturową historię świata materialnego. Artystka posługuje się szerokim repertuarem motywów jako swoistym słownikiem, za pomocą którego odnosi się do konkretnych aspektów tej historii – takich jak urynkowanie obiektów designu, różne formy krytyki politycznej czy systemy wartości związane z pieniędzmi i finansami. Charakterystyczne podejście Kelm do medium fotograficznego uczyniło ją jedną z czołowych postaci współczesnej fotografii w Niemczech i na świecie.

Anna Voswinckel – kuratorka pracująca w Berlinie, specjalizująca się w fotografii współczesnej. W latach 2023–2024 była kuratorką wystaw w Camera Austria w Grazu, w ramach którego zrealizowała wystawy grupowe. W 2020 roku współorganizowała 10. edycję festiwalu Fotograf w Pradze (Uneven Ground). Była współzałożycielką i dyrektorką artystyczną międzynarodowego magazynu o sztuce i literaturze „Plotki – Rumors from around the Bloc”, który ukazywał się w latach 2000–2010.

Krzysztof Pijarski – artysta wizualny, badacz, edukator i kurator. Profesor w School of Form na Uniwersytecie SWPS w Warszawie, a także członek Laboratorium Narracji Wizualnych przy Państwowej Wyższej Szkole Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi, które założył i współprowadził w latach 2019–2024. Opublikował książki o Allanie Sekuli, Michaelu Friedzie, Thomasie Strucie i Zofii Rydet. Jest redaktorem założycielem pisma „Widok. Teorie i praktyki kultury wizualnej”.

Miesiąc Fotografii w Krakowie jest dofinansowany ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Urzędu Miasta Krakowa.

Wystawa Annette Kelm jest współorganizowana przez Fundację Sztuk Wizualnych oraz Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie MOC AK.

Wystawa jest organizowana w ramach
festiwalu Miesiąc Fotografii w Krakowie 2026

Projekt dofinansowany ze środków Ministerstwa Kultury
i Dziedzictwa Narodowego i Urzędu Miasta Krakowa

**MIESIĄC
FOTOGRAFII
PHOTOMONTH
KRAKOW**

**FUNDACJA
SZTUK WIZUALNYCH**

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Więcej informacji o wystawach i wydarzeniach
na naszej stronie internetowej
oraz w mediach społecznościowych:

www.mocak.pl

[mocakkrakow](https://www.facebook.com/mocakkrakow)

[mocak_krakow](https://www.instagram.com/mocak_krakow)

[MOCAKkrakow](https://www.youtube.com/MOCAKkrakow)

[mocakkrakow](https://www.linkedin.com/company/mocakkrakow)

Materiały prasowe
dostępne też online:

Kontakt dla mediów

Rafał Stanowski

Rzecznik prasowy

600391898

rafal.stanowski@mocak.pl

MUZEUM
SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ
W KRAKOWIE

MOC AK

MUSEUM
OF CONTEMPORARY ART
IN KRAKÓW

MECENAS MUZEUM

STRABAG
WORK ON PROGRESS

PATRONI MEDIALNI

wyborcza.pl

chillizet

TRIO KRAKÓW

MINT

SZ U M

DailyArt

Kraków Culture

AB

WSPÓŁORGANIZATOR PROGRAMU
GOŚCINNOŚCI I DZIAŁAŃ LOKALNYCH

sao | s|a|o|MIASTO|PROJEKT|

PARTNER HOTELOWY

TRIBE

PATRON GALERII RE

RE-Bau